

ปริทัศน์วรรณกรรม

ในบทนี้มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ ความหมายของหัวเรื่อง ความสำคัญ
ของหัวเรื่อง ลักษณะทางภาษาของหัวเรื่อง ประเภทของหัวเรื่อง ข้อที่ควรพิจารณาในการ
กำหนดหัวเรื่อง วิธีการกำหนดหัวเรื่อง หลักในการกำหนดหัวเรื่อง คู่มือที่ใช้ในการกำหนด
หัวเรื่อง ขอบเขตของสาขาสาขารณสุขศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดดังนี้

ความหมายของหัวเรื่อง

คำว่า “หัวเรื่อง” มีคำอธิบายไว้ในที่ต่าง ๆ ดังนี้

หัวเรื่อง คือ คำหรือวลีที่กำหนดใช้แทนเนื้อเรื่อง ของหนังสือแต่ละเล่ม หัวเรื่องส่วนมาก
เป็นคำที่สั้นได้ใจความ และมีความหมายเฉพาะอย่างเด่นชัด คำที่กำหนดเป็นหัวเรื่องมีลักษณะ
เป็นคำนามที่เป็นคำเดียว คำนามสองคำขึ้นไป เชื่อมด้วยสันธาน “กับ” “และ” กลุ่มคำ และ
หัวเรื่องที่มีคำอธิบายประกอบอยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย,
2530)

หัวเรื่อง คือ คำ กลุ่มคำหรือวลี ที่กำหนดขึ้นใช้อย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อบอกเนื้อเรื่อง
สำคัญของวัสดุห้องสมุดอย่างสั้น ๆ ด้วยเหตุนี้หัวเรื่องจึงเป็น คำหรือวลีที่ กระทัดรัด สื่อความ
หมาย ได้ชัดเจนเกี่ยวกับสาระสำคัญของเนื้อเรื่อง (อัมพร ที่ชะระ, 2532)

หัวเรื่อง คือ คำหรือวลีที่ใช้ในบัตรรายการ เพื่อแสดงถึงเนื้อหาสำคัญของหนังสือ หรือ
วัสดุห้องสมุดอื่น ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับผู้ใช้ห้องสมุด หรือบรรณารักษ์ในการค้นหาสิ่งที่
ต้องการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว (Sear, 1982)

หัวเรื่อง คือ คำคำเดียวหรือกลุ่มคำ โดยทั่วไปเป็นคำนามทั้งเอกพจน์ และพหูพจน์
หัวเรื่องมีลักษณะเป็นคำนามที่เชื่อมด้วย “กับ” “และ” หรือ คำนามที่ใช้เครื่องหมาย (--)
ขีดคั่น เพื่อแสดงเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงและเป็นกลุ่มคำที่มีคำอธิบายประกอบอยู่ในเครื่องหมาย
( ) วงเล็บ (L.C. Subject Headings, 1995)

จากนิยามข้างต้นสรุปได้ว่า

หัวเรื่อง คือ คำ กลุ่มคำ หรือวลี ที่กำหนดขึ้นใช้อย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อใช้แทนเนื้อเรื่อง
ของวัสดุห้องสมุด ส่วนมากเป็นคำที่สั้น กระชับรัด ได้ใจความ และ มีความหมายเฉพาะ

ความสำคัญของหัวเรื่อง

หัวเรื่อง เป็นภาษาธรรมชาติ ที่มีลักษณะเป็นศัพท์บังคับ โดยการใช้ศัพท์คำหนึ่งคำ ทำ
หน้าที่ควบคุมคำหลายคำ ที่มีความหมายอย่างเดียวกัน เพื่อความเป็นมาตรฐาน และช่วยให้
การสืบค้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งการใช้ศัพท์บังคับคำเดียว ก็สามารถค้นเอกสาร ได้จำนวนมาก
แม้ว่าจะเป็นเอกสาร ที่เขียนด้วยศัพท์ภาษาที่แตกต่างกัน (ประดิษฐา สิริพันธ์, 2532: 71)
ซึ่งภาษาของผู้เขียนส่วนมาก เขียนตามความนิยม ตามความถนัด และจากประสบการณ์ของ
แต่ละคน จึงเป็นไปได้ที่จะใช้คำ กำกวม และไม่เป็นแบบแผน ศัพท์บังคับ สามารถรวบรวม
การใช้คำภาษาต่าง ๆ และศัพท์ที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้เป็นศัพท์มาตรฐาน โดยใช้ภาษาใด
ภาษาหนึ่งเท่านั้น หัวเรื่องจึงเป็นศัพท์บังคับที่ใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันในห้องสมุด โดย
ทั่วไปหัวเรื่องจะปรากฏอยู่ที่ บรรทัดแรกของบัตรรายการประเภทบัตรเรื่อง และ บัตรบรรณ
วารสาร

ลักษณะทางภาษาของหัวเรื่อง

คำที่กำหนดเป็นหัวเรื่อง มีลักษณะทางภาษา ดังนี้ (อัมพร ทีชะระ, 2532)

1. คำนามที่เป็นคำเดียว เป็นคำที่กำหนดขึ้นใช้แทนเนื้อเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ หรือใช้
เรียกชื่อสามัญนามต่าง ๆ ตัวอย่าง

สถิติชีพ
ประชากรศึกษา

2. คำนามสองคำเชื่อมด้วยสันธาน “กับ” หรือ “และ” หัวเรื่องประเภทนี้ใช้กับ
หนังสือ ที่มี เนื้อเรื่องสัมพันธ์กันหรือเนื้อเรื่องสองเรื่องตรงข้ามกัน แต่เขียนให้สัมพันธ์กัน หรือ
เกี่ยวข้องกัน ถ้าเนื้อเรื่องของหนังสือเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน ก็ใช้คำว่า “และ” เชื่อม
ตัวอย่าง

มารดาและเด็ก

สุขภาพและอนามัย

แต่ถ้าเนื้อเรื่องของหนังสือเป็นเรื่องตรงข้ามกันหรือเป็นเรื่องต่างกันแต่เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กัน ก็ใช้คำว่า “กับ” เชื่อม ตัวอย่าง

สุขภาพกับการศึกษา

ครอบครัวกับเอดส์

3. วลีหรือกลุ่มคำ ประกอบด้วยคำหลายคำ เขียนเรียงกันเป็นใจความที่ได้ใจความ ตัวอย่าง

กิจกรรมด้านประชากรศึกษา

การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ

4. หัวเรื่อง ที่มีการสลับที่คำโดยใช้เครื่องหมาย จุดภาคกัน (,) หัวเรื่องประเภทนี้ ดัดแปลงขึ้น เพื่อความสะดวกในการเรียงบัตร และจัดลำดับเนื้อเรื่องอย่างเดียวกัน หรือ เรื่องที่มีความสัมพันธ์กันไว้ด้วยกัน เพื่อหลีกเลี่ยงคำที่ซ้ำ ๆ กัน ไม่ให้มาเรียงอยู่ด้วยกันมากนัก อันเป็นการเสียเวลาค้นหา จึงย้ายคำซึ่งอยู่ข้างหน้า กลับไปไว้ข้างหลังคำที่บอกเนื้อเรื่อง โดยตรง คำดังกล่าวนี้ส่วนมาก เป็นคำที่ขึ้นต้นด้วย คำว่า “การ” ที่ใช้นำหน้าคำกริยา ให้เป็น คำนาม ตัวอย่าง

ทารก, การดูแล

สุขภาพ, การนิเทศ

5. หัวเรื่องที่มีคำอธิบายประกอบ คำอธิบายประกอบนี้เป็นคำที่อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) ทั้งนี้ก็เพราะ คำหรือวลีที่กำหนดขึ้นเป็นหัวเรื่อง นั้น มีความหมายได้หลายอย่าง ตัวอย่าง
น้ำมัน (คน)

6. คำที่เป็นชื่อเฉพาะต่าง ๆ ซึ่งบรรณารักษ์สามารถกำหนดเป็นหัวเรื่องขึ้นใช้เอง ได้แก่

6.1 วิสาขามหามงคล หมายถึง นามที่ใช้เป็นชื่อเฉพาะ สำหรับเรียกชื่อ คน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ หรือให้รู้ชัดว่าเป็น คนใด ตัวใด และ ที่ใด แต่เพียงคนเดียว สิ่งเดียว และ แห่งเดียว ทั้งนี้เพื่อให้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น และไม่ปะปนกับคำนามชนิดอื่น ๆ แบ่งออกเป็น 7 ชนิด ได้แก่

6.11 ชื่อคน โดยมากเป็นหนังสือชีวประวัติ เช่น กิจกฤตย์ ปราโมช, ม.ร.ว., พ.ศ. 2454-2538

6.12 ชื่อสกุล ใช้ในเรื่องเกี่ยวข้องกับประวัตินามสกุล หรือ เรื่องของสกุลนั้น ๆ โดยตรง เช่น โชควัฒนา นิมมานเหมินท์ ฯลฯ

6.13 ชื่อทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ ชื่อสถานที่ ชื่อประเทศ รัฐ ภูมิภาค ชื่อภูมิศาสตร์ อื่น ๆ เช่น ลาว เอเชีย แม่น้ำเจ้าพระยา ฯลฯ

6.14 ชื่อของสัญชาติ ชื่อของภาษาและวรรณคดี ชื่อของสงคราม และ ชื่อของสนธิสัญญา เช่นไทย ภาษาไทย วรรณคดีไทย สงครามเวียดนาม สนธิสัญญาแอดแลนติกเหนือ ฯลฯ

6.15 ชื่อของชนพื้นเมือง เช่น แม้ว มูเซอ เย้า อีเก้อ ฯลฯ

6.16 ชื่อวันสำคัญต่าง ๆ และชื่อพิธีสำคัญ ๆ เช่น ตรุษสงกรานต์ ตรียัมปวาย พิชัยบรมราชาภิเษก

6.17 ชื่อสถาบันต่าง ๆ เช่น ชื่อสมาคม สโมสร บริษัท ธนาคารต่าง ๆ เช่น สมาคมสร้างสรรค์ไทย ราชกรีฑาสโมสร บริษัทปูนซีเมนต์ไทยจำกัด ธนาคารออมสิน ฯลฯ

6.2 सामान्यनाम หมายถึง คำนามที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ โดยทั่วไป เช่น ดิน น้ำ เด็ก บ้าน น้ำตาล น้ำปลา ฯลฯ

ประเภทของหัวเรื่อง

หัวเรื่องสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ หัวเรื่องใหญ่ หรือ หัวเรื่องเฉพาะ (Main heading) และ หัวเรื่องย่อย (Subdivision or Subheading) โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ (ทองหยด ประทุมวงศ์, 2521)

1. หัวเรื่องใหญ่ (Main Heading) หรือหัวเรื่องเฉพาะ ได้แก่ หัวเรื่องที่กำหนดขึ้นใช้แทนเนื้อเรื่องของสิ่งพิมพ์ หรือ วัสดุการศึกษาอื่น ๆ อย่างกว้างๆ หรือเฉพาะเรื่อง เช่น โภชนาการ นิเวศวิทยา เป็นต้น

2. หัวเรื่องย่อย (Subdivision or Subheading) เป็นหัวเรื่องที่กำหนดขึ้นใช้ตามหลังหัวเรื่องใหญ่ หรือหัวเรื่องเฉพาะ เพื่อกำหนดขอบเขต หรือความหมายของหัวเรื่องใหญ่ ให้เฉพาะเจาะจงลงไป เช่น สาธารณสุข -- การวางแผน; โภชนาการ-- การสำรวจ หัวเรื่องย่อยทุกหัวเรื่องต้องใช้ตามหลังหัวเรื่องใหญ่ หรือหัวเรื่องเฉพาะอื่น ๆ ตามความจำเป็น และ ความเหมาะสม กับเนื้อเรื่องของ หนังสือแต่ละเล่ม

ข้อที่ควรพิจารณาในการกำหนดหัวเรื่อง

ประสิทธิภาพในการกำหนดหัวเรื่อง ขึ้นอยู่กับความรอบรู้ของบรรณารักษ์ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ (อัมพร ทีชะระ, 2534 : 75-76)

1. สภาพแวดล้อม

1.1 ประเภทและขนาดของห้องสมุด บรรณารักษ์ต้องทราบ นโยบายของห้องสมุด รวมทั้งพิจารณาถึง ขนาดของห้องสมุดว่า เล็ก ใหญ่ เพียงใด ถ้าเป็นห้องสมุด ขนาดเล็ก หรือ ขนาดกลาง กล่าวคือถ้า หนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดมีจำนวนไม่มาก ควรกำหนดหัวเรื่องอย่าง กว้าง ๆ และถ้าเป็นห้องสมุดเฉพาะ ก็ควรจะกำหนดหัวเรื่อง โดยละเอียด ให้เพียงพอ กับสาระในวิชาเฉพาะนั้น ๆ และ ควรคำนึงถึงการใช้ศัพท์เฉพาะวิชานั้น ๆ ด้วย

1.2 ผู้ใช้ห้องสมุด บรรณารักษ์จะต้องศึกษาว่า ผู้ใช้ห้องสมุด คือใคร รวมทั้ง พิจารณาถึงพื้นฐาน ระดับความรู้ ความต้องการ ของผู้ใช้ห้องสมุดส่วนรวม เพื่อจะได้กำหนด หัวเรื่องได้เหมาะสม เช่น ห้องสมุดประชาชน ควรเลือกใช้คำ ที่ให้ความหมายเข้าใจง่ายที่สุด แต่สำหรับห้องสมุดเฉพาะ ที่ผู้ใช้เป็นนักวิชาการ ก็ควรใช้ศัพท์วิชาการ

2. ระเบียบปฏิบัติงาน

2.1 เอกภาพของหัวเรื่อง บรรดาวัสดุห้องสมุดมีเนื้อเรื่อง หรือหัวข้อวิชาเดียวกัน ควรใช้หัวเรื่องเดียวกัน ก่อนจะให้หัวเรื่องแต่ละครั้ง ควรตรวจดูหัวเรื่อง ในบัตรหลักฐานหัวเรื่อง ทุกครั้ง เพื่อจะได้คำที่เป็น หัวเรื่องแบบเดียวกัน

2.2 วิธีการกำหนดหัวเรื่อง ส่วนใหญ่อาศัยความหมายของ เลขหมู่ในวิชานั้น เป็น เกณฑ์ หนังสือเล่มหนึ่ง ๆ อาจจะมีเพียงหัวเรื่องเดียว หรือ มากกว่าหนึ่งก็ได้ การพิจารณา กำหนดหัวเรื่องมากกว่าหนึ่งหัวเรื่อง ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบรรณารักษ์ และ ตามความจำเป็น ของหนังสือเล่มนั้น ๆ

2.3 ความเฉพาะเจาะจงของหัวเรื่อง หัวเรื่องควรมีความหมาย ที่เฉพาะเจาะจงไป ตามเนื้อหาสาระสำคัญ ที่แท้จริงของหนังสือ ไม่ควรให้หัวเรื่องกว้าง ๆ สำหรับหนังสือที่มีเนื้อ เรื่องเฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือแง่ใดแง่หนึ่ง อาจจะใช้หัวเรื่อง มากกว่าหนึ่งหัวเรื่อง ในกรณีที่หนังสือนั้นครอบคลุมหลายหัวข้อได้

3. ลักษณะทางภาษาและประเภทของหัวเรื่อง

3.1 บรรณารักษ์ต้องศึกษาถึง คำที่ใช้เป็นหัวเรื่องหลัก รวมทั้งหัวเรื่องย่อย ในหนังสือหัวเรื่องที่เลือกใช้

3.2 ภาษาที่ใช้ ควรใช้ภาษา หรือคำซึ่งเป็นที่นิยมกันในปัจจุบัน วิวัฒนาการของภาษา และศัพท์วิชาการ ย่อมมีส่วนสำคัญที่ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข และปรับปรุงหัวเรื่อง ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ข้อควรคำนึงในการให้หัวเรื่อง คือ (รัตพร ชังธาดา, 2531 :80-81)

1. ควรระลึกไว้เสมอว่า หัวเรื่อง คือเนื้อเรื่องที่ประมวลเข้าเป็นข้อความสั้น ๆ กระทัดรัด ได้ใจความ มีความหมายอย่างเด่นชัด และครอบคลุมเนื้อหา ดังนั้นการให้หัวเรื่องจะต้องให้ตามเนื้อหาของหนังสือ มิใช่ให้ตามชื่อเรื่อง คือต้องพยายามสรุปเนื้อหา ของหนังสือที่จะให้หัวเรื่องให้ได้ว่ามีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับอะไร อะไรเป็นเนื้อหาที่สำคัญที่สุด อะไรเป็นเนื้อหาที่สำคัญรองลงมา

2. การให้หัวเรื่องจำเป็นต้องมีคู่มือคือหนังสือหัวเรื่องซึ่งเป็นบัญชีหัวเรื่อง ตามที่ห้องสมุดต่าง ๆ ได้กำหนดไว้แล้ว ผู้ให้หัวเรื่องจำเป็นต้องศึกษาบัญชีหัวเรื่องและวิธีใช้ให้ละเอียดเสียก่อน และเลือกใช้หัวเรื่องที่ตรงหรือใกล้เคียง กับเนื้อเรื่องของหนังสือเล่มที่จะให้หัวเรื่อง ให้มากที่สุด

ในกรณีที่คำในบัญชีหัวเรื่องที่กำหนดไว้แล้วนั้นไม่เพียงพอแก่ความต้องการ บรรณารักษ์อาจกำหนดคำขึ้นใหม่ หรือเพิ่มเติมลงในบัญชีหัวเรื่องที่กำหนดไว้ หลักการกำหนดขึ้นใช้เป็นหัวเรื่องมีดังนี้ (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2530 : 22-23)

1. คำที่คนทั่วไปรู้จักแพร่หลาย
2. คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับเรื่องที่ต้องการมากที่สุด
3. ศัพท์เฉพาะทางเทคนิคและวิชาการ
4. ความถูกต้องในแง่ภาษา

วิธีการกำหนดหัวเรื่อง

วัตถุประสงค์ของการกำหนดหัวเรื่อง คือ ความสะดวก รวดเร็ว ในการจัดเก็บและการค้นคืนสารนิเทศ ซึ่งมีวิธีการโดยลำดับเช่นเดียวกัน กับการกำหนดเลขหมู่วัสดุสารนิเทศ ดังนี้ (อัมพร ทีชะระ, 2533)

1. อ่านและพิจารณาวัสดุสารนิเทศนั้น เพื่อวิเคราะห์สาระสำคัญของวัสดุสารนิเทศว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใด ทั้งนี้อาจพิจารณาจากข้อความที่ปรากฏในแหล่งข้อมูล ของสารนิเทศ ประกอบด้วย เช่น หน้าปกในของหนังสือ กล่องที่บรรจุสื่อโสตทัศน์ เป็นต้น

2. สรุปสาระสำคัญเป็นคำ กลุ่มคำหรือวลีที่เหมาะสมเมื่อตัดสินใจได้แล้วว่าวัสดุสารนิเทศนั้นมีเนื้อหาอะไร ก็ให้หาคำหรือกลุ่มคำ ที่เหมาะสมกับเนื้อหาของสารนิเทศ เช่น สารนิเทศเกี่ยวกับ “สมุยเฟสติวัล” จะใช้ชื่อเฉพาะ ของการท่องเที่ยวครั้งนี้คือ “สมุยเฟสติวัล” เป็นหัวเรื่อง เพราะชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่องานแสดง ฯลฯ ใช้เป็นหัวเรื่องได้ หรือจะให้หัวเรื่องเป็นมาตรฐานได้สอดคล้อง กับสารนิเทศอื่น ๆ ที่มีอยู่ เช่น “สมุย--ภูมิประเทศ--นำเที่ยว” ก็ได้

3. นำคำ กลุ่มคำ หรือวลี ที่คิดจะใช้ไปตรวจสอบกับคู่มือการกำหนดหัวเรื่องที่ใช้ ในกรณีที่มีบางคำใช้ศัพท์แตกต่างกัน จะมีรายการโยง เพื่อช่วยค้นหาคำ กลุ่มคำ หรือวลี ที่กำหนดให้ใช้เป็นมาตรฐาน

4. ทำเครื่องหมายที่หัวเรื่องซึ่งเลือกใช้ หรือทำบัตรหลักฐานหัวเรื่อง (Subject Authority File) เพื่อเอกภาพในการใช้หัวเรื่องคำเดียวกัน สำหรับสารนิเทศประเภทเดียวกัน ในกรณีที่มีปัญหา ควรบันทึกเหตุผล หรือปัญหาในการใช้หัวเรื่องนั้นด้วย

5. ในกรณีที่หาคำที่ต้องการใช้ไม่พบในหนังสือคู่มือ ให้หาคำอื่นที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกับเนื้อหานั้น และลองค้นหาโดยใช้ขั้นตอนข้างต้นใหม่ จนได้หัวเรื่องที่ต้องการ

หลักในการกำหนดหัวเรื่อง

การกำหนดหัวเรื่อง บรรณารักษ์ หรือนักเอกสารสนเทศ จะต้องเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนด ดังต่อไปนี้ (กมลลา รุ่งอุทัย, 2533)

1. การให้หัวเรื่องต้องใช้คู่มือมาตรฐาน สำหรับหัวเรื่องโดยเฉพาะ เหตุผลที่จำเป็นต้องใช้คู่มือมาตรฐานมีดังนี้ คือ

1.1 เพื่อให้หัวเรื่องนั้นเป็นไปอย่างมีหลักการในการให้หัวเรื่องที่เหมาะสม

1.2 เพื่อให้มีการใช้ถ้อยคำและสัญลักษณ์ในรูปแบบเดียวกัน

- 1.3 เพื่อให้ได้รู้ถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างสาขาวิชาแต่ละสาขาวิชา
- 1.4 หัวเรื่องที่ได้จะมีทั้งในความรู้ทั่วไปและวิชาเฉพาะ
- 1.5 หัวเรื่องที่น่ามาใช้นั้น เป็นคำศัพท์ยอมรับโดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา ผู้ปฏิบัติงานในสาขานั้น และผู้ใช้ห้องสมุดทั่วไป

2. ต้องศึกษาวิธีการให้หัวเรื่อง ในหนังสือคู่มือแต่ละเล่มให้เข้าใจ โดยเฉพาะการแบ่งตามภูมิศาสตร์ และการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ในหนังสือนั้น

3. ทรรศการสารนิเทศที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน ควรจะให้หัวเรื่องเดียวกัน หรือหัวเรื่องที่มีคำใกล้เคียงกัน

4. เมื่อจะเพิ่มเติมหัวเรื่อง ในกรณีที่ไม่มีหัวเรื่องที่ต้องการใช้ ในคู่มือควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อจะได้ใช้คำที่ถูกต้อง และเป็นสากล หรือดูจากหัวเรื่องเล่มอื่น ๆ ทุกครั้งที่ให้หัวเรื่องใหม่เพิ่มเติม จะต้องบันทึกลงไป ในหนังสือคู่มือที่ใช้ประจำ

ในการกำหนดหัวเรื่องได้มีผู้กำหนดมาตรฐานในการกำหนดหัวเรื่องดังนี้ (Bolef Doris, 1951)

1. หัวเรื่องควรจะเป็น คำที่เฉพาะเจาะจง และเป็นไปตามเนื้อหา ของสิ่งพิมพ์นั้น ให้มากที่สุด
2. หัวเรื่องที่กำหนดขึ้นใหม่ ควรจะนำออกมาใช้ให้ทัน กับความต้องการที่จะใช้ หัวเรื่องนั้น ๆ
3. คำที่จะนำมาใช้เป็นหัวเรื่อง ควรจะชัดเจนและสื่อความหมายได้
4. การกำหนดหัวเรื่อง ควรจะต้องคำนึงถึง การใช้ของผู้ใช้ และควรเป็นคำที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป
5. หัวเรื่องควรมีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว
6. หัวเรื่องที่มีลักษณะกลับคำ หรือแบ่งย่อยมากเกินไป ไม่ควรนำมาเป็นหัวเรื่อง
7. การแบ่งหัวเรื่องย่อย ควรจะใช้เพื่อความเหมาะสมเท่านั้น

คู่มือที่ใช้ในการกำหนดหัวเรื่องภาษาไทย

ในการกำหนดหัวเรื่อง ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องอาศัยคู่มือ เพื่อใช้เป็นแนวทางคัดเลือกคำที่ใช้เป็นหัวเรื่อง ที่เหมาะสมกับเนื้อหาของวัสดุสารนิเทศ คู่มือที่ใช้กำหนดหัวเรื่องแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ หนังสือหัวเรื่องทั่วไป และหนังสือหัวเรื่องเฉพาะสาขาวิชา

1. หนังสือหัวเรื่องทั่วไป

หนังสือหัวเรื่องทั่วไป ครอบคลุมสารนิเทศทุกแขนงวิชาอย่างกว้างขวาง

1.1 หนังสือหัวเรื่องทั่วไปภาษาไทย มีหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำขึ้น ดังนี้

กรมสามัญศึกษา. กองการศึกษาผู้ใหญ่. คู่มือบรรณารักษ์ว่าด้วย
บรรณานุกรมหัวเรื่อง ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ ตัวอย่างบัตร
รายการ นามแฝง และนามจริงนักประพันธ์. กรุงเทพฯ : กองการ
ศึกษาผู้ใหญ่, 2506.

คณะอนุกรรมการวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการห้องสมุดสถาบัน
อุดมศึกษา. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการ, 2532.

คณะอนุกรรมการวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ ห้องสมุดสถาบัน
อุดมศึกษา. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการ, 2538.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์. คู่มือการกำหนดหัวเรื่อง
ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2515.

เจลีเยว พันธุ์สีดา, เต็มสุข พงษ์ตน และบุญศรี ไพรัตน์. หลักการ
กำหนดหัวเรื่อง และหัวเรื่องภาษาไทย ของ สำนักหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ทองหยด ประทุมวงศ์. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุด
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขและเปลี่ยนแปลง.
กรุงเทพฯ : ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

พวา พันธุ์เมฆา. การกำหนดหัวเรื่องและบัญชีหัวเรื่องภาษาไทย.
กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 2526.

รัตพร ชังธาดา, ประจักษ์ กือเจริญ และณรงค์ ป้อมบุปผา. การให้
หัวเรื่องและบัญชีหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย. กรุงเทพฯ:
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม, 2527.

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย,
2530.

2.1 หนังสือหัวเรื่องทั่วไปภาษาอังกฤษ ที่ใช้กันแพร่หลาย มีดังนี้

Library of Congress. Subject Cataloging Division. Library
of Congress Subject Headings. 12th ed. Washington D.C.,
Library of Congress, 1989.

Minie Earl Sears. Sear List of Subject Headings. 13th ed.
New York: H.W.Wilson, 1986.

2. หนังสือหัวเรื่องเฉพาะสาขาวิชา

ตัวอย่างคู่มือหัวเรื่องภาษาไทยทางการแพทย์ ได้แก่

มหาวิทยาลัยมหิดล. กองห้องสมุด. หัวเรื่องการแพทย์ภาษาไทย.
กรุงเทพฯ: กองห้องสมุด, 2525.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะแพทยศาสตร์. สทดรชนีหัวเรื่อง
ภาษาไทยทางการแพทย์. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

National Library of Medicine. Medical Subject Headings.
Washington, D.C., Government Printing Office, 1982.

ขอบเขตของสาขาสาธารณสุขศาสตร์

ในการกำหนดหัวเรื่อง สิ่งพิมพ์ทางด้านสาธารณสุขศาสตร์ บรรณารักษ์ควรที่จะมีความรู้เกี่ยวกับขอบเขตสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสาธารณสุขศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการคัดเลือกหัวเรื่องที่เหมาะสม

สาธารณสุขศาสตร์ เป็นแขนงวิชาที่ว่าด้วย การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค (พัฒน์ สุจำนงค์, 2531) จากการศึกษาหลักสูตร ของ สถาบันการศึกษาทางด้านสาธารณสุขศาสตร์ของไทย จำนวน 5 แห่ง (ดูภาคผนวก ง) คือ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหิดล คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า สาธารณสุขศาสตร์ ครอบคลุมศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ คือ สาธารณสุขศาสตร์ จุลชีววิทยา พยาบาลสาธารณสุข อนามัยชุมชน ชีวสถิติ ประชากรศาสตร์ การบริหารงานสาธารณสุข ปาราสิตวิทยา โภชนวิทยา ระบาดวิทยา สุขากิจบาลสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมศาสตร์ อาชีวอนามัย อนามัยครอบครัว สุขศึกษา ทันตสาธารณสุข ชันสูตรสาธารณสุข พื้นฐานสาธารณสุข วิศวกรรมสุขากิจบาล รายละเอียดของแต่ละสาขา มีดังต่อไปนี้

สาธารณสุขศาสตร์ (Public Health)

เกี่ยวกับ การวางแผนงานสาธารณสุข การบริหารจัดการ การวิเคราะห์ การบริการ การวิจัย การประสานงานการฝึกอบรม และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการเป็นผู้นำ สามารถบริหารจัดการงานสาธารณสุข สามารถให้บริการสาธารณสุขแบบผสมผสาน โดยกลวิธีสาธารณสุขมูลฐาน และสามารถถ่ายทอด ความรู้ สาธารณสุขแก่เจ้าหน้าที่และชุมชนได้

ทันตสาธารณสุข (Dental Public Health)

เกี่ยวกับศาสตร์ที่เป็นทั้งวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ของการป้องกันควบคุมโรคช่องปาก และการส่งเสริมทันตสุขภาพ โดยผ่านการจัดตั้งของชุมชน และศึกษาถึง การป้องกัน และบำบัดรักษาให้อวัยวะในช่องปาก และข้างเคียงมีการพัฒนาที่ดี อยู่ในสภาพที่สามารถทำหน้าที่ ได้อย่างสมบูรณ์เพื่อเป็น การส่งเสริม สุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยการอาศัยความร่วมมือของประชาชนและชุมชนนั้น

ชีวสถิติ (Biostatistics)

เกี่ยวกับ ชีวสถิติเบื้องต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติ การนำเสนอ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และอนุมานเหตุการณ์ชีวภาพ การคำนวณอัตราส่วนสถิติชีพและดัชนีต่าง ๆ การแปรผลข้อมูล และความหมายของสถิติต่าง ๆ การใช้สถิติ ในการวัดสถานะสุขภาพด้านสาธารณสุข

อาชีวอนามัย (Occupational Health)

เกี่ยวกับความหมาย และความสำคัญ ของอาชีวอนามัยโรคและอนามัย ที่เกิดขึ้น เนื่องจากการประกอบอาชีพ ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการเกิดโรค และอันตรายของ

ผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ ความปลอดภัยในการทำงาน วิธีควบคุมและป้องกันอันตรายอันเนื่องมาจากการทำงาน ศึกษากฎหมายและบทบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของแรงงานและสถานประกอบการ

จุลชีววิทยา (Microbiology)

เกี่ยวกับจุลินทรีย์ และกิจกรรมของจุลินทรีย์ ในเรื่องเกี่ยวกับรูปร่าง โครงสร้างการสืบพันธุ์ สรีรวิทยา การวิเคราะห์จำแนก การแพร่กระจายในธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างจุลินทรีย์ และระหว่างจุลินทรีย์กับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ นอกจากนี้ยังศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพแวดล้อม ที่จุลินทรีย์เจริญ ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาจุลินทรีย์หลายชนิด เช่น รา ยีสต์ ไวรัส แบคทีเรีย สาหร่าย โปรโตซัว โดยเน้นที่เชื่อที่เป็นปัญหา ทำให้เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อ และศึกษาการสร้างภูมิคุ้มกันร่วมไปด้วย

โภชนวิทยา (Nutrition)

เกี่ยวกับ อาหารและสารอาหาร ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับสิ่งมีชีวิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงอาหารตั้งแต่เข้าสู่ร่างกาย การกิน การย่อย การดูดซึม การเปลี่ยนแปลงเป็นพลังงานของสารอาหาร การขจัดของเสียออกจากร่างกาย

อนามัยชุมชน (Community Health)

เกี่ยวกับ การรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การให้ภูมิคุ้มกันโรค การสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม ได้แก่ อาหาร น้ำ การกำจัดของเสีย การควบคุมอากาศ การให้สุขศึกษาแก่ประชาชนรวมถึงชุมชนในชนบท ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ตั้งภูมิลำเนาในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่แน่นอน มีความเป็นอยู่ ชนบทธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน

สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Sanitation)

เกี่ยวกับสภาวะของสิ่งแวดล้อมทั่วไป ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ การสุขาภิบาล ในกิจการสาธารณสุข เกี่ยวข้องกับการจัดหาน้ำสะอาดทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อใช้ในการบริโภค การกำจัดน้ำโสโครกและสิ่งปฏิกูล การกำจัดขยะมูลฝอย การสุขาภิบาลอาหาร การควบคุมอากาศสกปรก การกำจัดเหตุน้ำค้าง การสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย โรงเรียน และสถานที่ทำการต่าง ๆ

พยาบาลสาธารณสุข (Public Health Nursing)

เกี่ยวกับความรู้ และทักษะด้านการพยาบาล ประกอบด้วยความรู้ และทักษะด้านสาธารณสุข และสังคมศาสตร์ ในการให้บริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัย ของบุคคล ครอบครัว การป้องกันโรค การดูแลรักษาผู้ป่วย รวมทั้งการฟื้นฟูสุขภาพ

พฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Sciences)

เกี่ยวกับจิตวิทยา ของการพัฒนาการเรียนรู้ บุคลิกภาพ และการปรับปรุงด้านพฤติกรรม และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม กลุ่มทางสังคม พฤติกรรมทางสังคม ทฤษฎีและกฎต่าง ๆ เกี่ยวข้อง รวมถึง พฤติกรรมที่มีผลต่อปัญหาสาธารณสุข

สุขศึกษา (Health Education)

เกี่ยวกับหลัก และวิธีการให้สุขศึกษา สำหรับการปฏิบัติงาน พัฒนาการอนามัยชุมชนทั่ว ๆ ไป ขบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน หลักการจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การสื่อสารมวลชนและวิธีการ จัดระเบียบชุมชน การป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ และจัดให้มี การฝึกปฏิบัติการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการส่งเสริม และป้องกัน ปัญหาสุขภาพจิต ส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชนได้

วิศวกรรมสุขาภิบาล (Sanitation Engineering)

หรือบางครั้งเรียกว่าสุขาภิบาลวิศวกรรมศึกษาเกี่ยวกับงานในด้านการช่างสุขาภิบาล การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างบ่อน้ำ การออกแบบการทำจัดน้ำโสโครก ตลอดจนการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

ประชากรศาสตร์ (Demography)

เกี่ยวกับขนาดของการกระจายตัว องค์ประกอบของประชากร และขบวนการเปลี่ยนแปลงของประชากร ซึ่งมีผลมาจากการ เปลี่ยนแปลงของการเจริญพันธุ์ การตาย การย้ายถิ่น รวมทั้งการศึกษา ทฤษฎีประชากร การเพิ่มของประชากร และปัญหาของประชากร

ระบาดวิทยา (Epidemiology)

เกี่ยวกับธรรมชาติของการเกิดโรค การกระจายของโรคในชุมชน และศึกษาค้นคว้าสาเหตุของโรค การวินิจฉัยชุมชน และวิธีการควบคุมและป้องกันโรค ตลอดจนปัญหาอนามัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน

การบริหารงานสาธารณสุข (Public Health Administration)

เกี่ยวกับการจัดองค์การสาธารณสุข และวิวัฒนาการขององค์การสาธารณสุข การบริหารงานบุคคลสาธารณสุข รวมทั้งศึกษา ปรึชญาและหลักการบริหารงานสาธารณสุขแก่ชุมชน การวางแผน การจัดงบประมาณ การบังคับบัญชา และการนิเทศงานด้านสาธารณสุข

ปรสิตวิทยา (Parasitology)

เกี่ยวกับ ลักษณะรูปร่างภาวะการทำให้เกิดโรค การระบาด การรักษาและป้องกัน ตลอดจนวิธีการตรวจวินิจฉัยของเชื้อโปรโตซัว หนอนพยาธิทั้งชนิดตัวกลม และตัวแบนรวมทั้งแมลง ซึ่งเป็นตัวทำให้เกิดโรค หรือนำโรคในคน โดยจะเน้นหนักเฉพาะปรสิต และแมลงที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย

อนามัยครอบครัว (Family Health)

เกี่ยวกับปัญหาอนามัยแม่และเด็ก ทั้งในสังคมชนบทและเมือง การให้บริการ และการแก้ปัญหาอนามัยแม่และเด็ก พัฒนาการของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม การให้ภูมิคุ้มกันโรค ภาวะการตายของแม่และทารก และทราบถึงความสัมพันธ์ของการอนามัยแม่และเด็ก การวางแผนครอบครัว รวมทั้งการให้บริการวางแผนครอบครัว และวิธีคุมกำเนิด

ชั้นสูตรสาธารณสุข (Health Laboratory Practice)

เกี่ยวกับการดำเนินงาน ด้านชั้นสูตรโรคในห้องปฏิบัติการ การตรวจวิเคราะห์ทางเคมีเพื่อหาสารพิษ สารกำจัดศัตรูพืช สิ่งเจือปนและปนเปื้อนในอาหารและน้ำ การตรวจหาเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส และปรสิต การทดสอบความไวของแบคทีเรีย ต่อสารต้านจุลชีพ การตรวจอุจจาระและเสมหะ เพื่อหาไข่และตัวอ่อนของพยาธิ การวิเคราะห์สภาวะน้ำ

พื้นฐานสาธารณสุข (Primary Health Care)

เกี่ยวกับการสาธารณสุขเบื้องต้น วิธีการดำเนินงานสาธารณสุข ในรูปแบบผสมผสาน การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ และทราบถึงบริการของรัฐ ในด้านการสนับสนุน และการส่งมอบผู้ป่วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง ได้แก่

อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต (2518) ศึกษาเรื่องหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย ของ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยศึกษาและรวบรวมหัวเรื่อง สำหรับหนังสือภาษาไทยที่ใช้อยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย 10 แห่ง ตลอดจนศึกษาปัญหาต่าง ๆ ในการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่บรรณารักษ์ประสบ นอกจากนี้ยัง ประเมินคุณค่าหนังสือคู่มือ การให้หัวเรื่องภาษาไทย ที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ โดยการสำรวจและสัมภาษณ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 10 แห่ง เกี่ยวกับปัญหาในการใช้หัวเรื่องภาษาไทย และรวบรวมหัวเรื่องภาษาไทย ที่แต่ละห้องสมุดได้เพิ่มเติมขึ้นใช้เอง โดยพิจารณาเฉพาะหัวเรื่องที่แตกต่างกัน และเพิ่มเติมขึ้นจากหนังสือหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2513 เป็นหลักได้หัวเรื่องทั้งสิ้น 6,241 หัวเรื่อง ซึ่งเป็นหัวเรื่องที่มีปัญหา 314 กรณี

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาที่สำคัญที่สุด ของหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย คือขาดหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องที่ทันสมัย สำหรับปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ หัวเรื่องในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องที่ใช้ยังมีไม่เพียงพอ การโยงข้อความมีน้อย ทำให้เกิดความสับสนยุ่งยากแก่บรรณารักษ์ ส่วนปัญหาที่บรรณารักษ์ประสบ ในการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้เองว่า ทำอย่างไรจึงจะได้คำที่สั้นและได้ใจความ ปัญหาการกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยจากคำในภาษาต่างประเทศ ส่วนปัญหาของผู้ใช้ห้องสมุด ในการใช้หัวเรื่องจากบัตรรายการ ปรากฏว่า ผู้ใช้หาหัวเรื่องไม่ค่อยพบ ซึ่งอาจเนื่องจากคำ ที่ใช้เป็นหัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นนั้น เป็นคำที่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่คุ้นเคย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า สิ่งที่ขาดแคลนอยู่ และเป็นสิ่งจำเป็นควรให้ความสนใจรีบทำขึ้นในห้องสมุด คือ หัวเรื่องเฉพาะสาขา การวิจัยเรื่องนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรมีการปรับปรุงหัวเรื่องภาษาไทย โดยการจัดตั้งหน่วยงานที่จะรับผิดชอบ เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานรับฟังความคิดเห็น เกี่ยวกับหัวเรื่องต่าง ๆ

ศรัณยา ดำรงกิจการวงศ์ (2525) ศึกษาความต้องการหัวเรื่องกฤตภาค ของบุคลากรฝ่ายข่าว ของ ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการให้หัวเรื่อง

กฤตภาค ของห้องสมุดหนังสือพิมพ์ธุรกิจ และความต้องการหัวเรื่องกฤตภาค ของบุคลากร ฝ่ายข่าว ของ ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ธุรกิจ ในด้านการแบ่งกลุ่มหัวเรื่อง ประเภท และลักษณะ การใช้ศัพท์

ผลการวิจัยพบว่า การแบ่งกลุ่มหัวเรื่องกฤตภาค ของห้องสมุดหนังสือพิมพ์ธุรกิจ มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยมีการแบ่งกลุ่มหัวเรื่องใหญ่ ออกเป็น 5-8 หัวเรื่อง ส่วนความต้องการ ของ บุคลากรฝ่ายข่าว ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ธุรกิจ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าว ของหนังสือพิมพ์ ธุรกิจ ต้องการประเภทหัวเรื่องกฤตภาค ที่เป็นหัวเรื่องใหญ่ที่มีลักษณะเป็นคำคำเดียว มากกว่า หัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อย นอกจากนี้หัวเรื่องที่เป็นคำคำเดียว โดยเฉพาะคำผสม เพราะ จะช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าใจ และเข้าถึงกฤตภาคได้อย่างรวดเร็ว และเฉพาะเจาะจงมากขึ้น เนื่องจากเป็นคำที่ใช้กันทั่วไป ส่วนปัญหาในการใช้กฤตภาค พบว่า ห้องสมุดให้หัวเรื่องกว้าง มากเกินไป ไม่มีคู่มือช่วยค้นหัวเรื่องให้กับผู้ใช้ ห้องสมุดให้หัวเรื่องไม่ตรงกับความต้องการ ของผู้ใช้ และคู่มือช่วยค้นหัวเรื่องในห้องสมุดจัดให้ ผู้ใช้อ่านไม่เข้าใจ

ดาราวรรณ เจียมเพิ่มพูน (2526) ศึกษาเรื่องการให้หัวเรื่องภาษาไทย ในสาขา ประชากรศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาการให้หัวเรื่องภาษาไทย สำหรับหนังสือ และเอกสารในสาขาประชากรศาสตร์ ของบรรณารักษ์จัดหมู่ และทำบัตรรายการ จากห้องสมุด เฉพาะทางประชากรศาสตร์และแพทยศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร รวม 7 แห่ง นอกจากนี้ ยังสำรวจรวบรวมและวิเคราะห์หัวเรื่องทางประชากรศาสตร์ จาก 3 แหล่ง ได้แก่ หัวเรื่องจาก “หนังสือหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2513” หัวเรื่องจากการ รวบรวมหัวเรื่องที่บรรณารักษ์ของห้องสมุด 7 แห่ง ที่ทำการสำรวจได้กำหนด ขึ้น และหัวเรื่องจากคำหรือวลี ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในหนังสือ และเอกสารในสาขาประชากร ศาสตร์ เพื่อหาข้อเท็จจริง เกี่ยวกับความนิยมในการเลือกใช้หัวเรื่องของผู้ใช้บริการห้องสมุด

ผลจากการวิจัย ปรากฏว่า ปัญหาสำคัญในการให้หัวเรื่องภาษาไทยสำหรับหนังสือ และเอกสาร คือ ปัญหาการขาดแคลนคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย ในสาขาประชากรศาสตร์ เนื่องจากบรรณารักษ์ ห้องสมุดเฉพาะในสาขานี้ไม่มีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องการ กำหนดหัวเรื่องเพิ่มเติมขึ้นใช้ให้เป็นแนวทางเดียวกัน ดังนั้น หัวเรื่องที่ใช้กันอยู่จึงมีหัวเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับสาขาประชากรศาสตร์น้อยมาก หัวเรื่องไม่ละเอียด ไม่ทันสมัย ศัพท์บางคำที่แปล จากภาษาต่างประเทศ ผู้ใช้ห้องสมุดไม่รู้จัก เนื่องจากไม่ใช่ศัพท์บัญญัติที่แพร่หลาย ผู้วิจัยได้ รวบรวมหัวเรื่องภาษาไทยสาขาประชากรศาสตร์ จากหนังสือหัวเรื่องภาษาไทย ของสมาคม ห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2513 จากหัวเรื่องที่บรรณารักษ์ ของห้องสมุด 7 แห่ง ได้

กำหนดขึ้นไว้และจากคำหรือวลีที่ใช้อย่างแพร่หลายในหนังสือและเอกสารสาขาภาษาศาสตร์ ได้ทั้งหมดจำนวน 1,305 หัวเรื่อง โดยผู้วิจัยได้นำหัวเรื่องทั้งหมด มาจัดทำแบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็น ของผู้ใช้ห้องสมุดได้ 991 กรณี ผลปรากฏว่าผู้ใช้ห้องสมุด เห็นด้วยกับหัวเรื่องส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยได้เสนอ และเมื่อพิจารณากับหัวเรื่องที่มีผู้ตอบว่าเป็นหัวเรื่องที่เหมาะสม จำนวนร้อยละ 90 ขึ้นไป จากผู้ตอบทั้งหมด ปรากฏว่า หัวเรื่องที่มีผู้ตอบเห็นว่าเป็นหัวเรื่องที่เหมาะสมนั้น มีลักษณะการใช้คำแบบสามัญกรรมดา เป็นส่วนใหญ่โดยไม่มีการใช้การกลับคำ หรือใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่

นอกจากนี้เมื่อผู้วิจัยได้พิจารณา หัวเรื่องที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน แต่มีการใช้ลักษณะคำแตกต่างกัน จำนวน 60 กรณี ปรากฏว่า หัวเรื่องที่มีผู้ตอบเห็นว่า เป็นหัวเรื่องที่เหมาะสมนั้น มีลักษณะการใช้คำเป็นแบบสามัญกรรมดา เป็นส่วนใหญ่ เช่นกัน

ศิริภรณ์ วิธินันทกิตต์ (2528) ศึกษาเรื่อง การกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาพลศึกษา ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อกำหนด คำ หรือวลีต่าง ๆ ที่ใช้เป็นหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาพลศึกษา โดยรวบรวมคำ หรือวลี ที่ใช้เป็นหัวเรื่องจากหนังสือภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ที่มีอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพลศึกษา 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของคำ หรือวลี ที่สมควรกำหนดเป็นหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาพลศึกษา

ผลการศึกษาปรากฏว่า หัวเรื่องที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านพลศึกษา เห็นว่าเหมาะสมที่จะนำมากำหนดเป็นหัวเรื่อง มี 434 หัวเรื่อง ส่วนหัวเรื่องที่ไม่เหมาะสม และได้เสนอแนะปรับปรุงมี 13 หัวเรื่อง และเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องมากำหนดเป็นหัวเรื่องมี 2 หัวเรื่อง

บุญยาพร ปานดิษฐ์ (2530) ได้ศึกษาหัวเรื่องภาษาไทยในสาขานิติศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะศึกษาความนิยม ของบรรณารักษ์ ในการใช้หัวเรื่องในสาขานิติศาสตร์ และศึกษาปัญหาการใช้หัวเรื่องภาษาไทย สำหรับหนังสือและเอกสาร ในสาขานิติศาสตร์ ของบรรณารักษ์จัดหมู่ และทำบัตรรายการ จากห้องสมุดกฎหมายจำนวน 9 แห่ง

ผลจากการวิจัย ปรากฏว่า ห้องสมุดตามกฎหมาย 9 แห่ง ใช้คู่มือการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย จำนวน 3 เล่ม บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ ประสบปัญหาในระดับมากเกี่ยวกับ หัวเรื่องภาษาไทยในสาขานิติศาสตร์ มีจำนวนน้อย หัวเรื่องภาษาไทยในสาขานิติศาสตร์ ที่รวบรวมได้มีทั้งสิ้น จำนวน 1,352 หัวเรื่อง เป็นหัวเรื่องจากหนังสือคู่มือ 3 เล่ม

จำนวน 550 หัวเรื่อง และเป็นหัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เอง จำนวน 802 หัวเรื่อง มีลักษณะแตกต่างกัน จำนวน 278 หัวเรื่อง ลักษณะที่แตกต่างกันมากที่สุด ได้แก่ หัวเรื่องที่ใช้ถ้อยคำแตกต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

เมื่อเปรียบเทียบหัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เองกับ หลักเกณฑ์การกำหนด หัวเรื่องทางบรรณารักษศาสตร์ พบว่า หัวเรื่องส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ได้แก่ หัวเรื่องที่เป็นศัพท์เฉพาะ ในสาขานิติศาสตร์ หัวเรื่องที่ใช้คำพุ่มเพี้ยนกันไป และการใช้ หัวเรื่องย่อย เป็นต้น

ละออ รอดมณี (2531) ได้ศึกษาเรื่องหัวเรื่องภาษาไทยสาขาประมง โดยมี วัตถุประสงค์ ที่จะศึกษาปัญหาการใช้หัวเรื่องภาษาไทย สาขาประมงของบรรณารักษ์ และ นักวิชาการประมง โดยรวบรวมหัวเรื่องภาษาไทย สาขาประมงที่มีอยู่ในหนังสือคู่มือ การให้ หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย 3 เล่ม คือ หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย ของ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2525 หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย ของ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย ของ คณะอนุกรรมการวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า หัวเรื่องภาษาไทยสาขาประมง ที่มีในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่อง ภาษาไทย ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มีจำนวน 51 หัวเรื่อง จากหัวเรื่องทั้งหมด 3,264 หัวเรื่อง หรือร้อยละ 1.6 ของหัวเรื่องทั้งหมด สำหรับหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่อง ภาษาไทย ของ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีจำนวน 34 หัวเรื่องจากหัวเรื่อง ทั้งหมด 2,834 หัวเรื่อง หรือร้อยละ 1.2 ของหัวเรื่องทั้งหมด ส่วนหนังสือคู่มือการให้หัว เรื่องภาษาไทย ของคณะอนุกรรมการวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ ห้องสมุดสถาบันอุดม ศึกษา มีจำนวน 43 หัวเรื่องจากหัวเรื่องทั้งหมด 5,801 หัวเรื่อง หรือร้อยละ 0.7 ของหัวเรื่อง ทั้งหมด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปแล้วจะเห็นว่าหัวเรื่องภาษาไทยสาขาประมงที่มีอยู่ในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่อง ภาษาไทย ทั้ง 3 เล่ม มีเพียง 128 หัวเรื่อง จากหัวเรื่องทั้งหมด 11,899 หัวเรื่อง หรือร้อยละ 1.1 ของหัวเรื่องภาษาไทยทั้งหมด หัวเรื่องส่วนใหญ่ในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย เป็นหัวเรื่องทั่ว ๆ ไป ส่วนหัวเรื่องเฉพาะ หรือหัวเรื่องที่เป็นศัพท์วิชาการ ด้านประมงมีน้อยมาก และ หัวเรื่องที่นักวิชาการ ประมงส่วนใหญ่ นิยมใช้คือหัวเรื่องที่มีการสลับคำ หรือหัวเรื่องใหญ่

ที่มีหัวเรื่องย่อยประกอบ ตามที่บรรณารักษ์ใช้ และหัวเรื่องที่นักวิชาการเลือกใช้ส่วนใหญ่เป็นค่านามแบบคำผสมทั่ว ๆ ไป และเป็นคำที่ใช้เป็นประจำในหนังสือ และเอกสารด้านประมง

มนันยา ขามธาตุ (2531) ศึกษาหัวเรื่องประเภทสลับลำดับคำในวรรณคดีของผู้เชี่ยวชาญด้านบัตรรายการภาษาไทย ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งบัญชีหัวเรื่องภาษาไทยประเภทสลับลำดับคำในวรรณคดีของผู้เชี่ยวชาญ โดยรวบรวมหัวเรื่องประเภทสลับลำดับคำทั้งหมด จากคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน 5 ชื่อเรื่อง ซึ่งมีทั้งหมด 371 หัวเรื่อง มาสร้างเป็นแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้านบัตรรายการภาษาไทย ซึ่งได้มาจากกลุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างไม่เป็นสัดส่วน (No-proportional Stratified Random Sampling) จำนวน 39 คน วิจัยว่าหัวเรื่องใดควรใช้ หรือไม่ควรใช้ หรือไม่แน่ใจว่าควรจะใช้หรือไม่

ผลการศึกษา พบว่า หัวเรื่องประเภทสลับลำดับคำที่ผู้เชี่ยวชาญด้านบัตรรายการภาษาไทย เห็นควรใช้ในลักษณะสลับลำดับคำ มีจำนวน 11 หัวเรื่อง ไม่ควรใช้ จำนวน 2 หัวเรื่อง และมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันว่า ควรใช้หรือไม่ควรใช้ จำนวน 358 หัวเรื่อง สำหรับกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นไม่สอดคล้องกันว่า ควรใช้หรือไม่ควรใช้นั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรใช้ลักษณะหัวเรื่องย่อย จำนวน 2 หัวเรื่อง และควรใช้ในลักษณะกลุ่มคำ จำนวน 4 หัวเรื่อง

เพ็ญแข ประจงใจ (2533) ศึกษาหัวเรื่องภาษาไทย สาขาวิศวกรรมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหา การให้หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ของบรรณารักษ์จัดหมู่และทำบัตรรายการห้องสมุดวิศวกรรมศาสตร์ และศึกษาความนิยมในการเลือกใช้หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ของนักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์

ผลการวิจัย พบว่า หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีอยู่ในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย 3 เล่ม มีเพียง 954 หัวเรื่อง จากหัวเรื่องทั้งหมด 12,307 หัวเรื่อง หัวเรื่องที่ บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เองมีเพียง 1,654 หัวเรื่อง หัวเรื่องจากหนังสือคู่มือมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอสำหรับการกำหนดหัวเรื่อง และห้องสมุดด้านวิศวกรรมศาสตร์ จึงมีการเพิ่มเติมหัวเรื่องขึ้นใช้เอง หัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้ในห้องสมุดนั้น ใช้ค่านามทั่วไป ใช้การสลับลำดับคำ และใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่ แต่นักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์นิยมเลือกใช้หัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นค่านาม แบบคำผสม เพื่อใช้ค้นหาสารสนเทศ หัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เองมีลักษณะทางภาษาที่หลากหลาย สรุปได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มี

ปัญหาในด้านลักษณะของหัวเรื่อง จำนวน 230 หัวเรื่อง (57.11%) กับกลุ่มที่มีปัญหาการใช้ภาษาเป็นคำและวลีที่แตกต่างกัน แต่สื่อความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน มีจำนวน 178 หัวเรื่อง (42.69%) และยังพบว่า ลักษณะทางภาษาของหัวเรื่องที่มีลักษณะแตกต่างกันมากที่สุด คือ การใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่ จำนวน 174 หัวเรื่อง

อนงค์ คุปตะระกุล (2533) ได้ศึกษาหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาการใช้หัวเรื่องภาษาไทย สำหรับวัสดุห้องสมุด ในสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของบรรณารักษ์วิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ และวิเคราะห์โครงสร้างหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์จากหนังสือหัวเรื่องและจากหัวเรื่องที่บรรณารักษ์ในสาขานี้ กำหนดขึ้นใช้ในห้องสมุด เปรียบเทียบกับโครงสร้างของหัวเรื่อง จากหนังสือหัวเรื่องมาตรฐาน คือ หัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และหัวเรื่อง ของ ซีเยร์ และรวบรวมหัวเรื่องย่อยภาษาไทย ในสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์

ผลการศึกษา พบว่า จากหัวเรื่องภาษาไทยที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เอง จำนวน 1,182 หัวเรื่อง มีหัวเรื่องที่เป็นไปตามเกณฑ์โครงสร้างของหัวเรื่อง จำนวน 955 หัวเรื่อง และพบว่า หัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้ มีลักษณะทางภาษาเป็นคำนาม หรือบางหัวเรื่องใช้ศัพท์แตกต่างกัน แต่มีความหมายพ้องกัน

อุดม คมพยัคฆ์ (2534) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อคิดเห็น ของผู้ใช้ห้องสมุดเกี่ยวกับการจัดเวลาในการให้บริการ การจัดสภาพแวดล้อมทั่วไป และอำนวยความสะดวกในห้องสมุด รวมทั้งการใช้บริการต่าง ๆ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามจากผู้ใช้บริการห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 110 คน

ผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง พบว่า การใช้บัตรรายการ เพื่อค้นหาสารนิเทศในห้องสมุด ผู้ใช้ประสบปัญหา คือ การกำหนดหัวเรื่องไม่รัดกุมดีพอ ผู้ใช้ไม่ทราบวิธีใช้บัตรรายการ และไม่เข้าใจข้อความในบัตรรายการ ที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้ในห้องสมุด

งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง ได้แก่

Kanwischer (1975) ได้ศึกษาถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวเรื่อง ของ หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ปัญหาต่าง ๆ ในการให้หัวเรื่อง ลักษณะการดัดแปลง และการเพิ่มเติมหัวเรื่องขึ้นใช้เอง การสอนนักศึกษาเกี่ยวกับหัวเรื่อง ระบบการจัดเรียงบัตรรายการ การรับฟังปัญหาต่าง ๆ ระหว่างบรรณารักษ์แผนกจัดทำบัตรรายการ และบรรณารักษ์แผนกบริการตอบคำถาม

ผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับหัวเรื่อง คือการกำหนดคำขึ้นใช้เอง และความยุ่งยากสับสนในการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ เช่น จุลภาค วงเล็บ ซึ่งทำให้ผู้ใช้หัวเรื่องเกิดความเข้าใจผิดได้

Leibtag (1982) ศึกษาเรื่องการปรับปรุงระบบหัวเรื่อง สำหรับห้องสมุดเฉพาะด้านสุขภาพประชากรแม่และเด็ก ของโรงเรียนการอนามัยและสาธารณสุข Johns Hopkins วิธีประเมินการกำหนดหัวเรื่องในการเข้าถึงเอกสาร ใช้หัวเรื่อง ของ LC (Library of Congress Subject Heading) แต่การใช้หัวเรื่อง LC จะไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาทั้งหมด เนื่องจากขาดความเป็นหัวเรื่องเฉพาะทาง ห้องสมุดจึงต้องเลือกใช้คู่มือการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใหม่แทน LC คือ The FamilyPlanning / Population Thesaurus ของ ศูนย์ประชากรโคโรไลน่า (Corolina Population Center) และหัวเรื่องทางการแพทย์ (Medical Subject Heading) หรือ MeSH ของ NLM (National Library of Medical)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า รายการหลักที่ได้มีการปรับปรุงขึ้นใช้ในหอสมุด จะช่วยให้ผู้ใช้ค้นข้อมูลของหอสมุดได้ดี และการใช้หัวเรื่องเฉพาะ หรือ MeSH ช่วยในการเปลี่ยนแปลงบัตรรายการ ให้ผู้ใช้ได้เข้าถึงข้อมูลเฉพาะได้ง่าย และสะดวกที่สุดกว่าการใช้หัวเรื่องทั่วไป จาก LC และพบว่า หนังสือคู่มือหัวเรื่องทางการแพทย์ที่เหมาะสม คือ Medical Subject Heading เนื่องจากผู้ใช้หอสมุดส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่มีอาชีพทางการแพทย์ และมีความคุ้นเคยกับศัพท์แพทย์จึงใช้หัวเรื่องจาก MeSH เป็นหลัก เพราะคำที่ใช้ค้นสามารถใช้ค้นได้ทั้งบัตรรายการ และบรรณานุกรม แบบ Online โดยผ่านทางระบบ NLM นอกจากนี้ยังพบว่าหัวเรื่องที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แต่ความหมายต่างกัน ผู้กำหนดหัวเรื่องควรทำรายการโยง "See" และ "See also" สำหรับหัวเรื่อง 2 หัวเรื่อง เพื่อสะดวกแก่ผู้ใช้

Lester (1989) ศึกษาผลของการจัดคู่คำระหว่าง คำศัพท์ที่ผู้ใช้บริการนำมาใช้ค้นคว้า กับคำศัพท์ในหนังสือหัวเรื่อง ของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลปรับปรุงวิธีการเข้าถึงเนื้อเรื่องในระบบออนไลน์ พบว่า ลักษณะคำศัพท์ที่ผู้ใช้นำมาเป็นคำค้นในการสืบค้นจากฐานข้อมูลนั้น เป็นคำสั้นคำเดียวมากกว่ากลุ่มคำ นอกจากนี้นิยมคำเอกพจน์ นิยมใช้ชื่อบุคคลและชื่อภูมิศาสตร์มาประกอบการสืบค้นด้วย

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นมีประเด็นที่สอดคล้องกันโดยสรุปในเรื่องต่อไปนี้

1. ด้านหนังสือคู่มือ

งานวิจัยต่าง ๆ ของไทย พบสอดคล้องกันว่า หัวเรื่องที่มีอยู่ในหนังสือหัวเรื่องภาษาไทยต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะศัพท์ทางวิชาการ ในสาขาต่าง ๆ หัวเรื่องที่มีอยู่ในหนังสือหัวเรื่องกว้างเกินไป ขาดความเฉพาะเจาะจง และไม่ทันสมัย

2. ด้านการกำหนดหัวเรื่องของบรรณารักษ์

จากงานวิจัยต่าง ๆ พบปัญหาในการกำหนดหัวเรื่องเพิ่มเติมขึ้นใช้ของบรรณารักษ์ คือ การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ หรือการแปลหัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกันขึ้นใช้ ทำให้เกิดหัวเรื่องที่ใช้คำแตกต่างกัน ทั้งที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ทำให้ไม่ทราบว่าจะเลือกใช้คำใดจึงจะเป็นที่ยอมรับ บรรณารักษ์มักจะกำหนดหัวเรื่องโดยใช้การสลับที่คำ หรือใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่ ซึ่งบางครั้งหัวเรื่องกำหนดขึ้นไม่ตรงกับคำที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการใช้ค้นคว้า

3. ด้านการใช้หัวเรื่องของผู้ใช้

หัวเรื่องที่ผู้ใช้นิยมใช้ค้น มีลักษณะทางภาษา เป็นคำนาม ทั้งคำนามคำเดียว คำเอกพจน์ และ คำนามแบบคำผสม มากกว่าการใช้กลุ่มคำ วลี โดยเฉพาะ หัวเรื่องที่เป็นวลี และ มีการสลับที่คำนั้นผู้ใช้บริการ ไม่นิยมใช้ในการค้นหาสารนิเทศ